

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: Udrag fra Et liv genoplevet i erindringen, Bind I 1812-42

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "Et liv genoplevet i erindringen", i Heiberg, Johanne Luise: *Et liv genoplevet i erindringen*, udg. af Niels Birger Wamberg , Gyldendal, 1973-74., s. 45. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibfr01-shoot-idm139849789710160/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Et liv genoplevet i erindringen

min ydmyghed så jeg op til hende, som et tiggerbarn kan se op til en prinsesse. I Lübeck gav vi en del forestillinger, i hvilke især vi småpiger blev applauderede og gjorde, hvad man i teatersproget kalder »lykke«, et held, der ikke gjorde synderligt indtryk på mig. Jeg var så opfyldt af mange ængstelser og sorger, at jeg altid gik som i drømme og så og hørte intet af, hvad der foregik omkring mig, i det mindste gjorde jeg mig intet ret klart. Efter et kort ophold forlod vi Lübeck og rejste til Hambourg, hvor vi skulle opholde os i længere tid. Hele selskabet boede hos en gæstgiver Arnold eller Arnoldsen, jeg husker ikke ret navnet, et hotel, hvor teaterfolk meget søgte. Værtens kone, en meget smuk og meget pynret dame, ikke ganske ung længer, fattede efterhånden en påfaldende godhed for mig. Hun havde ingen børn, men en voksen stedsøn på 18 til 19 år, af mandens første ægteskab. Dette unge menneske, høj, mager og af et melankolsk udseende, fattede ligeledes godhed for mig, søgte mig ideligt op, så på mig med øjne, som gjorde, at jeg slog mine ned uden ret at vide hvorfor. Hvis dette forekommer nogen besynderligt, at et voksent menneske skulle ville gøre kur til et 12 års barn, da betænke man, at et så alvorligt barn, som jeg var, tidligt antager jomfruens holdning og væsen. Alle lo ad hans smægtende blik undtagen jeg, der lige så lidt lo ad dette som ad noget andet. Jeg tror virkelig ikke, at jeg i min hele barndom har leet en eneste gang. I den forfærdeligste hede måtte vi nu øve os hver forniddag og danse om aftenen. Også her gjorde især vi småpiger lykke. Om middagen spiste vi alle sammen ved table d'hôte i vort hotel. Med en trykkende årvågenhed hvilede L.s blikke på os, og han udbød den ene gang efter den anden: »Spis dog ikke så meget; det gør jer kun tungere.« Andrea slog med nakken ad denne bemærkning, men mig stod gråden straks i halsen, så al appetit for øjeblikket var borte, hvorimod jeg, kort efter at vi havde rejst os fra bordet, følte en trykkende sult. Sønnen i huset passede altid at sætte sig lige overfor mig ved bordet, imens hans drømmende øjne uophørligt hvilede på mig; dette pinte min ømfindtlige sjæl, thi jeg vidste jo, at det var genstand for de andres spot.

Andrea og jeg boede i værelse med to ældre damer af selskabet og havde også sovekammer tilfælles med dem. Deres senge stod i den ene ende af den lille stue, vor i den anden. En nat, da jeg ikke

kunne sove, men lå og græd i al stilhed – thi jeg følte mig ret så ulykkelig i hele denne omgivelse – kom de to ældre damer siddigt hjem. Jeg lod, som om jeg sov, af frygt for, at de skulle se mig græde. Omsider gik de i seng, og glad var jeg, da lyset blev slukket, uden at mine våde kinder og mine tilbagestrængte suk havde røbet mig. De lå længe og talte sammen, thi det lod til, at de var kommet fra et lystigt lag. Deres tale drejede sig om deres tidligste ungdom og adskillige eventyr, de i denne havde oplevet. Med ét sagde jfr. W.: »Nu skal jeg fortælle dig det hele. – Sover I børn?« råbte hun over til vor seng. Jeg tav og holdt mit åndedraet tilbage. »De sover,« sagde jfr. L., »begynd kun!« Og nu fortalte jfr. W. den anden et afsnit af sit liv og levned med en åbenhjertighed, som var utrolig. Og der rullede et tæppe op for mig uskyldige barn, der viste mig laster, jeg intet begreb havde om, og hvis tilværelse jeg ikke havde anet. Jeg blev så angst, at jeg – ifald jeg havde turdet – havde råbt: »Til jeg sover ikke!« Fra nu af var det mig umuligt at falde i søvn, og længe efter at de to damer havde endt deres tale og i søvnen forgjæmt deres ungdomslivs forvildelser, vendte jeg mig urolig på mit leje og var i feberhede. Jeg var tilmode som en, der med tryghed havde lagt sig i et fremmed hus og med ét opdager, at han er i en røverkule. Så ung jeg var, fik jeg ud af den anne jfr. W.s historie, at hendes ulykke fra først af havde været en uværdig og slet moders råd og opmuntring. Hendes fortælling havde gjort et des smerteligere indtryk på mig, da jeg virkelig holdt af denne pige, der altid viste sig god og venlig imod mig. Hun var egentlig styg, men havde en udmærket figur, og denne havde vel gjort hendes ulykke. Hun var et slags Philine i »Wilhelm Meister« med dennes gode og ikke gode egenskaber. Næste morgen kom hun hen til mig, klappede mig på kinden og sagde: »Hvor du ser dårlig ud, min tøs! Fejler du noget?« Jeg turde ikke se hende i øjnene, så forlegen var jeg på hendes vegne. »Jeg fejler intet,« fik jeg prasset frem. »Så vær munter, min pige!« sagde hun og henvendte sig derpå til jfr. L.: »Det er en god lille tøs, når hun bare ikke altid så så alvorlig ud.« – »Gør nogen dig fortræd,« sagde hun atter til mig, »så kom kun til mig; du ved, jeg holder en klat af dig.« Og hermed hoppede hun ud af stuen. I hotellet logerede en ung russer med et smukt og elegant udseende. Han havde forlbt sig i jfr. W.s smukke ben og i hendes

muntre overgivenhed. En formiddag, da jeg ene gik i den have, der hørte til hotellet, kom han hen til mig, og efter at have talt med mig om ligegyldige ting standsede han med ét sin gang, stillede sig foran mig, så mig bestemt ind i øjnene, og efter et lille ophold sagde han: »Hør, De ser ud til at være en god, fornuftig og sanddru lille pige – svar mig oprigtigt på, hvad jeg nu vil spørge Dem om. Jeg har en virkelig godhed for jfr. W., og derfor ligger det mig på hjerte, om det skulle være sandhed, hvad en af de herrer, som hører til Deres selskab, ytrede i går, og som jeg håber er en bagvaskelse, at jfr. W. i København har tre børn.« Blodet for mig i kinderne ved dette spørgsmål; jeg vidste desværre, at hun havde børn, uden at vide hvor mange. Med dyb skamfuldhed svarede jeg stammende: »Det ved jeg ikke -- det tror jeg ikke --.« – »Nu,« råbte han glad, »så er det vist heller ikke sandt, thi det måtte De vel også have hørt noget om.« Jeg skyndte mig op i stuen for at blive fri for flere spørgsmål, men han fulgte med. Ved vor indtrædelse i stuen lå jfr. W. henstrakt på sofaen. Jeg satte mig hen i en krog. Han løb hen til jfr. W., kysede hende på hånden og sagde: »Den lille jomfru Pätges og jeg, vi har gået i haven og underholdt os om Dem. Og nu kan jeg ikke lade være at fortælle Dem, at De har et slet menneske her i Deres rejseselskab, som går og bagvasker Dem.« – »Så?« udråbte hun leende, »hvem er det? Og hvori består bagvaskelsen?« »Da jeg nu ved, det er usandhed,« vedblev han, »vil jeg sige Dem, hvori den består; og skulle han benægte, at han har sagt det, får han med mig at gøre. Han påstår -- han siger --,« stammede han noget forlegen, »at De i København har tre børn.« – »Tre?« råbte hun, idet hun sprang op af sofaen, gjorde en piruette og skoggerlo – »jeg har syv!« Dette var desværre ingen vittighed af hende – hun havde virkelig syv. Som forstønet stod russeren der, og i samme øjeblik kastede han et så bebrejdede og bedrøvet blik hen til mig, som sad i krogen, som om han ville sige: »Også du lyver!« Jeg skyndte mig ud ad døren og gik atter ned i haven, hvor jeg skjult i et lysthus græd over jfr. W.s syv børn og kunne ikke glemme det bebrejdede blik, som den unge mand havde tilkastet mig. Jeg var så skamfuld over det passerede, at jeg undgik herefter at støde sammen med ham, hvor det var muligt, hvori- mod han ideligt opsøgte mig, dog uden nogensinde at omtale den-

ne sag eller dens genstand.

Jeg har fortalt, at den smukke hotelværtinde havde fattet en stor godhed for mig; denne vedblev at stige. En dag, da jeg var ene, kom hun hen til mig, omfavnede og kyssede mig og sagde: »Min lille Johannes! Jeg holder så meget af dig! Jeg har ingen børn – vil du blive hos mig som mit eget kære barn? Hos disse mennesker, du er her med, har du ikke godt af at være. Jeg ved, at dine forældre i hjemmet er fattige og har desuden mange andre børn at forsørge. Bliv hos mig; du skal få det, som om du var min egen datter. Skriv hjem til dine forældre og foreslå dem dette, ifald du selv har lyst.« Det gik et øjeblik igennem mit hoved, at jeg på denne måde kunne fly fra alt, hvad der trykkede mig i hjemmet. »Vil du?« spurgte hun, idet hun sluttede mig i sine arme. »Jeg tør ikke skrive derom til hjemmet,« fik jeg tvunget frem. »Så vil jeg skrive, ifald du selv har lyst – har du?« – »Det ved jeg ikke ret,« lød mit svar. »Betænk dig da derpå; vi ville alle gerne beholde dig.« Hun gik og overlod mig til mine egne forvirrede tanker. Så fristende end dette tilbud var, så følte jeg dog dag for dag en større og større hjemve, hvorefter vidste jeg ikke ret selv; den tanke, at jeg aldrig mere skulle vende tilbage, blev mere og mere utænkkelig for mig. Jeg havde nu fået noget nyt at gruble over, men kom dog snart på det rene med mig selv, at det ville være mig en umulighed at blive hos de fremmede mennesker. Mit rejseselskab blev mig mere og mere uhyggeligt, og hjemveen tog således til, at det ofte var, som om mit hjerte skulle springe i brystet på mig. Til tegn på, til hvilken højde den steg, kan en lille begivenhed tjene, som jeg nu skal fortælle. I vort hus i Pilestræde boede oppe på kvisten en gammel pebersvend, en lang, mager mand, som ingen i huset vidste ret besked om. Denne mand var min skræk, når jeg tilfældigvis stødte på ham på trapperne eller i en lang gang, som førte til vor dør. Han forekom mig som manden med leen og timeglasset i hånden. Jeg trykkede mig altid så tæt op til muren som muligt, når jeg skulle passere forbi ham, og mit hjerte bankede da, uden at jeg selv vidste hvorfor. Denne mand så jeg pludselig gå udenfor mit vindue i Hambourg, hvor jeg sad i dybe drømmerier. I et nu for jeg ud på gaden, faldt ham om halsen og råbte: »O, er De her?« Han så forundret på mig og genkendte mig ikke straks. »In, er det Dem, lille jomfru?« fik han